

PUSHKIN IJODI- JO'SHQINLIK VA TASHNALIK MADHIYASI

Sattarova Sabohat Akmal qizi

*Samarqand viloyati Paxtachi tumani 1-umumiy o'rta ta'lim maktabning
Rus tili fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Rus adabiyotining bebaho, o'lmas ijodkorlaridan biri bo'lmish Pushkin sharqda ham, g'arbda ham birdek sevib o'qiladi. Maqolada A.S. Pushkin ijodida muhim hisoblangan omillar xususida so'z yuritiladi.*

Kalit so'z: *daho, she'r, armon, manzara, ijod, yorqinlik.*

A.S.Pushkin qariyb ikki asr davomida ko'p avlodlarga hamroh bo'ldi. She'riyat ixlosmandlari bolaligidan uning ismiga o'rganib qolgan. Ular u haqida "mening Pushkinim" deyishadi. Bu shoirga ayniqsa ishonchli munosabatlar, his-tuyg'ularning ochiqligi va sadoqat belgisidir.

Pushkin nomi bilan darhol rus shoirining fikri paydo bo'ladi. Uning o'zida rus "tabiati"ning butun boyligi, kuchi va moslashuvchanligi ilk ijodini o'ziga singdirgan kishi anglay oladi. U tilning chegaralarini chetlab o'tdi, bundan tashqari, uning butun makonini ko'rsatdi. Pushkin she'rlarida rus tabiati, rus xarakteri, rus tili shunday musaffolik bilan aks etganki, unda bir oy sokin ayozli tunda osmonda aks etadi. Pushkin she'rlarini o'qiyotganda birinchi navbatda hayratlanarli narsa - bu ularning hayratlanarli jozibasi, tasvirlarning yorqinligi va ravshanligi, his-tuyg'ularning kuchliligi, aqlning yorqinligi, og'zaki vositalar- ritm, tovushlarning virtuoz boshqaruvidir. Shoirning tabiatni tasvirlash, inson tuyg'ularini tasvirlashdagi yuksak poetik mahorati, she'rlarning adabiy-badiiy olami, lirikasining umumiy xususiyatlari, har bir so'zda makon tubsizligi bor.

Pushkinning she'rlarini juda ehtiyotkorlik bilan o'qish, har bir so'z ustida o'ylash kerak, chunki uning har bir so'zi butunlikni tushunish uchun muhimdir. N.V.Gogol "Pushkin haqida bir necha so'z" maqolasida shunday yozgan edi: "Bu yerda notiqlik yo'q, faqat she'riyat: zohiriy yorqinlik yo'q, hamma narsa sodda, hamma narsa odobli, hamma narsa do'stda oshkor etilmaydigan ichki yorqinlikka to'la. ; hamma lakonizm, har doimgidek sof she'riyat. Bir necha so'z bor, lekin ularning barchasi shunchalik aniqki, ular hamma narsani anglatadi..

Pushkin birinchi marta rus adabiyotiga badiiy jihatdan kiritgan material bitmas-tuganmas: shoirning zamondoshlari, 19-asrning Evropa ma'rifatli va iztirobli yoshlari, xo'rlangan va xafa bo'lganlar dunyosi, dehqon hayoti haqidagi she'rlar, milliy-tarixiy dunyo; buyuk ijtimoiy-tarixiy to'qnashuvlar va uning taqdiriga aylangan hamma narsani iste'mol qiluvchi g'oya bilan qamrab olingan yolg'iz inson qalbining kechinmalari olami. Va bu sohalarning har biri adabiyotning keyingi rivojida o'zining buyuk rassomlarini - Pushkin, Lermontov, Gogol, Turgenev, Goncharov, Nekrasov, Saltikov-Shchedrin, Dostoevskiy, Lev Tolstoyning ajoyib vorislarini topdi.

Pushkin usulini eng yuqori badiiy ob'ektivlik deb ta'riflash mumkin. Shoir o'zi tasvirlayotgan voqelikka muallifning didini, ehtiroslarini, xohish-istaklarini yuklashdan bosh tortadi, u muallif niyatiga mos kelishidan qat'i nazar, voqelikning o'zi rivojlanish qonuniyatlarini umumlashtirib beradi. Bu ishqiy rangdagi birinchi she'rlarda yaqqol ko'rinadi.

Ammo voqelikni ob'ektiv aks ettirgan Pushkin shoir-rassomning o'zini idrok etishini istisno qilmaydi. Pushkinning ob'ektivligi - bu boshqa odamlarga diqqat bilan qarash, uning asarlarida doimiy ravishda yangraydigan ularning quvonchlari va azoblariga hamdardlikdir.

Ijtimoiy mavzu, xalq va ularning taqdiri mavzusi uchun Pushkin o'zining katta ijodiy kuchini chuqur samimiy, realistik lirika yaratishga bag'ishladi. Uning she'rlariga lirika singib ketgan va "Yevgeniy Onegin" she'rlarda diqqatga sazovordir. Zamondoshlar Pushkinni rus realistik lirikasining otasi deb bilishgan. Lirik she'riyat shoir uchun o'z fikrlarini, hayot haqidagi fikrlarini to'g'ridan-to'g'ri ifoda etish, uning his-tuyg'ulari va kayfiyatlarini etkazish, Rossiyaning ijtimoiy-siyosiy va adabiy hayotida ishtirok etish imkoniyati sifatida aziz edi.

Pushkin lirik she'riyatida shoirning yorqin shaxsiyati o'zgacha to'liqlik va yorqinlik bilan aks etgan. "Tiriklik, jo'shqinlik, o'zini tutib olish va tugunlash qobiliyati, iliq yurak, muhabbatga tashnalik, do'stlikka tashnalik, insonga butun qalb kuchlari bilan bog'lanib qolishga qodir, hayotni o'ziga tortadigan issiq temperament, jamiyatga, zavq va tashvishlarga, axloqiy salomatlikka ... - Pushkinning yuzidagi bu xususiyatlar uning asarlarini o'qigan, uning hayoti haqida zarracha tasavvurga ega bo'lgan har bir kishiga ayon bo'ladi", deb yozgan edi Chernishevskiy Pushkin haqida.

Belinskiy Pushkinning insonparvarligini alohida qadrlagan. U shunday deb yozgan edi: "Uning she'riyatining o'ziga xos xususiyatlariga uning odamlarda nafasat va insoniylik tuyg'ularini rivojlantirish qobiliyati kiradi, bu so'z orqali insonning shaxs sifatidagi qadr-qimmatiga cheksiz hurmatni bildiradi".

Pushkin lirikasi favqulodda kenglik va haqiqat bilan zamonaviy voqelikning barcha qirralari va hodisalarini yoritib berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Pushkin A.S. "Tanlangan asarlar" Birinchi jild. T.: Adabiyot va san'at 1979
2. Pushkin v Uzbekistane: Sbornik statey.-T.: A. Kaderi, 1999
3. www.arxiv.uz